

تحلیل محتوای کمی و کیفی مواضع ضدغربی مقام معظم رهبری قبل و بعد از تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

علی آدمی aliadami2002@yahoo.com

استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی (ره)

احسان موحدیان (نویسنده مسئول) movahhedian@gmail.com

دانشجوی دکترای روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی (ره)

رضا نیک‌نام r.nicknam@atu.ac.ir

دانشجوی دکترای روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی (ره)

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۱/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۲/۷/۱۷

چکیده

چالش جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا طی چند سال اخیر، دارای تحولات عمده‌ای بوده است. از جمله مهم‌ترین موارد آن می‌توان به تحریم بانک مرکزی ایران؛ یعنی قطع مبادلات بانکی و مالی ایران با جهان اشاره کرد. آمریکایی‌ها هدفشان از این تحریم را محدودسازی توان مالی جمهوری اسلامی ایران برای پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای و تغییر رفتار حکومت ایران اعلام کرده‌اند. اما از آنجایی که برنامه‌ی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و موضوع نحوه‌ی رفتار و تعامل با غرب، از جمله مواردی هستند که تحت مدیریت و صلاحیت رهبری نظام جمهوری اسلامی قرار دارد، سنجش مواضع رهبری می‌تواند راهنمای تأثیر این تحریم موردی بر مواضع جمهوری اسلامی باشد. از این رو، پژوهش حاضر در نظر دارد تا به این پرسش پاسخ دهد که آیا تحریم بانک مرکزی ایران توسط دولت آمریکا، منجر به تعدیل مواضع مقام رهبری علیه غرب شده است؟ به همین منظور، به تحلیل محتوای کمی و کیفی بیست و چهار سخنرانی ایشان، پیش و پس از تحریم مذکور می‌پردازد و در آخر مشاهده می‌شود که مواضع ضدغربی مقام معظم رهبری، پس از این تحریم نه تنها کاهش نیافته، بلکه افزایش نیز

یافته است. تحلیل محتوای این سخنرانی‌ها همچنین نشان می‌دهد که موضع‌گیری‌های رهبری بر مبنای آموزه‌های دینی، انقلابی و قانونی - و نه تحت تأثیر تهدیدها و فشارهای خارجی - صورت می‌گیرد، ماهیتی غیرمتصلب و انعطاف‌پذیر دارد و در عین حال مروج عدم وادادگی و مقابله هوشمندانه با فشارهای ناشی از تحریم‌های اقتصادی آمریکا می‌باشد.

واژگان کلیدی: مقام معظم رهبری، جمهوری اسلامی ایران، تحریم بانک مرکزی، تحلیل محتوا، ایالات متحده آمریکا

مقدمه

تسخیر سفارت ایالات متحده در تهران توسط دانشجویان انقلابی و گروگان‌گیری دیپلمات‌های آن کشور نقطه عطفی را در روابط ایران و آمریکا پس از جنگ دوم جهانی رقم زد. ایران که مهم‌ترین متحد رهبر بلوک سرمایه‌داری در آن زمان بود، با شعار «نه شرقی و نه غربی» از دو بلوک عمده تبری جست و از حوزه نفوذ آمریکا خارج شده بود. در این شرایط، تسخیر سفارت آمریکا در تهران منجر به صدور دستور اجرایی ۱۲۱۷۰ ریاست جمهوری آمریکا شد؛ که واردات نفت از ایران را ممنوع، دارایی‌های ایران در ایالات متحده را که حدود ۱۲ میلیارد دلار می‌شد توقیف، و مسافرت اتباع ایرانی و آمریکایی را بین دو کشور ممنوع می‌کرد (Noi, 2005:80). این روند تا تصویب قانون داماتو و گنجاندن ایران در قانون تحریم نفت لیبی در سال ۱۹۹۵ ادامه یافت؛ تا دستورالعمل اجرایی ۱۲۹۵۹ «کلیتون» مبنی بر قطع هرگونه فعالیت تجاری و سرمایه‌گذاری در ایران را به دنبال آورد. این نخستین باری که بود که شرکت‌ها و اشخاص غیرآمریکایی (که با ایران تجارت می‌کردند) نیز شامل تحریم‌ها می‌شدند. اتحادیه‌ی اروپا برای حفظ منافع تجارت با ایران، مقررات مسدودسازی قانون داماتو را به تصویب رساند و شکایتش را از این اقدام آمریکا به سازمان تجارت جهانی برد و آمریکا را مجبور به عقب‌نشینی کرد (علیخانی، ۱۳۸۶: ۱۵۷-۲۴۰). با این حال، ایالات متحده می‌کوشید تا تحریم‌های هدفمندی را علیه بخش نفت و گاز، و نهادهایی که درگیر کنترل، سرمایه‌گذاری و تأمین فناوری و مواد لازم برای برنامه هسته‌ای ایران بودند، اعمال کند (Cohen, Phillips, and Graham, 2011: 12). با اوج‌گیری مناقشه بر سر برنامه‌ی هسته‌ای ایران، اتحادیه‌ی اروپا نیز همگام با ایالات متحده دست به تحریم‌های گسترده‌ای علیه ایران زد و فشارهای اقتصادی بر کشور بیشتر شد، اما تحریم‌های صورت گرفته که با هدف

تغییر رفتار رهبران ایران صورت می گرفت، تأثیری در مواضع آنها نسبت به غرب نداشت و جمهوری اسلامی ایران کماکان در مسیر اعلامی حرکت کرد.

با توجه به برخی از ضعف‌ها و ناکارآمدی‌های داخلی اقتصاد کشورمان، با تصویب تحریم بانک مرکزی ایران توسط کنگره‌ی آمریکا و امضای فرمان اجرایی آن توسط «باراک اوباما» در یازدهم دی‌ماه سال ۱۳۹۰ - که مکمل تحریم‌های قبلی، به خصوص تحریم نفت کشورمان که در حدود شش ماه پیشتر از آن صورت گرفته بود، شد - شاهد افزایش صعودی قیمت ارز در بازار ایران، سقوط ارزش ریال و دشواری بی‌سابقه‌ای برای انجام تبادلات مالی بین‌المللی بودیم، که خسارت عمده‌ای را بر پیکر اقتصاد کشور وارد کرد و تورم کم‌سابقه‌ای را به همراه آورد. بر اساس آمارهای رسمی، رشد تورم از آذر ۱۳۹۰ تا دی ماه ۱۳۹۱، از حدود کمتر از ۲۱ درصد به نزدیک ۳۰ درصد رسید (جامعه‌ی خبری تحلیلی الف، ۶ فروردین ۱۳۹۲) و (سایت خبری تحلیلی فرارو، ۲۰ بهمن ۱۳۹۱).

با عنایت به این که یکی از مهم‌ترین دلایل اعمال تحریم علیه جمهوری اسلامی ایران، واداشتن آن به عدول از مواضع و عملکرد قبلی است؛ این پژوهش در نظر دارد تا ببیند آیا آمریکایی‌ها در این مسیر موفق شده‌اند یا خیر؟ بنابراین فرضیه‌ی اصلی تحقیق حاضر برای پاسخ به این پرسش که "آیا تحریم بانک مرکزی ایران توسط دولت آمریکا منجر به تعدیل مواضع مقام معظم رهبری در قبال غرب شده است؟"، این است که "مواضع ضد غربی مقام معظم رهبری با افزایش تحریم‌ها، نه تنها کاهش نیافته، بلکه افزایش نیز یافته است."

برای آزمون این فرضیه؛ در ابتدا بیانات ایشان از تاریخ ۱۳۹۰/۱/۱ تا ۱۳۹۱/۹/۱۳ که مشتمل بر ۱۱۶ متن سخنرانی می‌شد، مورد مطالعه قرار گرفت، سپس از میان آنها، سی متن برای استخراج کدها و کلیدواژه‌های شاخص‌های پژوهش انتخاب گردید، که در نهایت بیست و چهار سخنرانی، که بیشتر در خصوص مسائل مرتبط با سیاست خارجی بودند، انتخاب شدند. بر این اساس، سه شاخص شامل سخنرانی علیه غرب (آمریکا و اروپا)، پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای و مقاومت در برابر تحریم‌ها به‌عنوان شاخص‌های مواضع ضد غربی مقام معظم رهبری در نظر گرفته شده است. برای هر یک از این شاخص‌ها نیز کدهایی از فرمایشات ایشان استخراج گردید تا بیست و چهار سخنرانی ایشان مورد تحلیل محتوای کمی و کیفی قرار گیرد. در این راستا، لازم به ذکر است که پژوهش پیش‌رو به هیچ وجه به تحلیل گفتمان مواضع رهبری در قبال غرب نمی‌پردازد. از این رو صرف نظر از اینکه در انتهای این پژوهش کمی، چه

نتیجه‌ای به دست آید، نمی‌بایست افزایش و یا کاهش مواضع ضدغربی ایشان را در قبال غرب به معنای تغییر در اصول مواضع ایشان تفسیر نمود. زیرا که بررسی اصول مواضع ایشان نیاز به انجام یک تحقیق مستقل دارد.

الف) تحلیل محتوای کمی بیانات رهبری

حضرت آیت‌ا. خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانات عمومی خود معمولاً با توجه به تحولات مهم سیاسی و اجتماعی و همین‌طور با عنایت به موقعیت جغرافیایی ایراد سخنرانی یا ترکیب شرکت کنندگان، مواضعی را اتخاذ می‌نمایند. در حوزه‌ی سیاست خارجی، با توجه به عدم پذیرش برخی هنجارهای نظام بین‌الملل توسط نظام جمهوری اسلامی و همین‌طور هژمونی ایالات متحده در این نظام، بخشی از سخنرانی‌های رهبر جمهوری اسلامی به موضع‌گیری علیه آمریکا و اقدامات آن در نقاط گوناگون جهان، به خصوص در خاورمیانه و در قبال ایران اختصاص دارد. همچنین با توجه به هم‌پیمانی برخی کشورهای اروپایی و رژیم صهیونیستی با آمریکا، دامنه‌ی این موضع‌گیری‌ها به کشورهای یاد شده نیز کشیده می‌شود. تعهد جمهوری اسلامی به حمایت از آرمان فلسطین و پشتیبانی از بیداری اسلامی در سرزمین‌های عربی و همین‌طور مسأله تحریم‌ها و منازعه هسته‌ای ایران و غرب بخش دیگری از مضمون همیشگی سخنرانی‌های ایشان در حوزه‌ی سیاست خارجی را به خود اختصاص می‌دهد.

اگرچه این موضوعات به طور همیشگی در سخنرانی‌های حضرت آیت‌ا. خامنه‌ای مورد توجه قرار گرفته‌اند، اما تشدید تحریم‌های اقتصادی بر ضد ایران و به‌طور مشخص آغاز تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از سوی ایالات متحده در تاریخ یازدهم دی ماه ۱۳۹۱ باعث تشدید توجه به برخی از آنها و کاهش توجه به تعداد دیگری از آنها در بیانات معظم له شده است، که مقایسه آماری کلید واژه‌های موجود نشان دهنده‌ی این امر است.

تحلیل محتوای کمی بر روی دوازده سخنرانی آیت‌ا. خامنه‌ای قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی و همین‌طور دوازده سخنرانی دیگر که بعد از این سخنرانی صورت گرفته‌اند،^۱ نشان می‌دهد که اگر سه محور شامل "موضع‌گیری علیه غرب (آمریکا و اروپا)"، "پافشاری بر پیشبرد

۱. فهرست این سخنرانی‌ها به همراه لینک مستقیم‌شان به پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری در قسمت منابع درج شده است. باید توجه داشت در این دو بازه زمانی تنها سخنرانی‌هایی انتخاب شده‌اند که در آنها به طور گسترده به موضوعات سیاست خارجی پرداخته شده و تمرکز تنها بر روی یک سوژه‌ی خاص سیاست خارجی نبوده است.

برنامه‌ی هسته‌ای " و "مقاومت در برابر تحریم‌ها" را به عنوان شاخص‌های مواضع ضدغربی مقام معظم رهبری در سخنرانی‌هایشان در نظر بگیریم و برای هر یک کلید واژه‌هایی به شرح زیر را برگزینیم، می‌توان با شمارش هر یک از کلید واژه‌ها در سخنرانی‌های مختلف و مقایسه میزان کاربرد آنها در دو مقطع قبل و بعد از آغاز تحریم در مورد تغییرات مواضع ضد غربی مقام معظم رهبری در بعد کمی قضاوت کرد.

جدول «۱» شاخص‌ها و کلیدواژه‌های هر شاخص

کلید واژه‌ها	شاخص
استکبار(مستکبر)، دشمن، غرب، ستیز، ایالات متحده (آمریکا)، اروپا	موضع‌گیری علیه غرب (آمریکا، اروپا)
سلاح اتمی، اورانیوم، هسته‌ای، چرخه‌ی سوخت، غنی‌سازی	پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای
تحریم	مقاومت در برابر تحریم‌ها

در جدول زیر مجموع به کارگیری این کلیدواژه‌ها در سخنرانی‌های مقام معظم رهبری در دو مقطع قبل و بعد از آغاز تحریم‌های بانک مرکزی با یکدیگر مقایسه شده‌اند.

جدول «۲» کلیدواژه‌های شاخص موضع‌گیری علیه غرب (آمریکا و اروپا)

کلید واژه	مجموع به کارگیری	قبل از تحریم بانک مرکزی	بعد از تحریم بانک مرکزی
استکبار (مستکبر)	۳۸	۲۹	
دشمن	۱۳۰	۱۹۵	
غرب	۴۸	۴۲	
ستیز	۰	۲	
ایالات متحده (آمریکا)	۱۲۵	۱۵۷	
اروپا	۱۶	۲۱	
مجموع	۳۶۷	۴۴۶	

چنان که مشاهده می‌شود تعداد کلید واژه‌های شاخص موضع‌گیری علیه غرب (آمریکا و اروپا) بعد از تحریم بانک مرکزی افزایش یافته است و با توجه به نگاه منفی نظام جمهوری اسلامی در قبال غرب و به خصوص آمریکا، این افزایش به معنای تشدید موضع‌گیری‌های رهبر معظم انقلاب علیه غرب است.

جدول «۳» کلید واژه‌های شاخص پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای

مجموع به کارگیری کلید واژه	قبل از تحریم بانک مرکزی	بعد از تحریم بانک مرکزی
سلاح اتمی	۰	۲
اورانیوم	۱	۵
هسته‌ای	۷	۳۶
چرخه سوخت	۰	۵
غنی سازی	۱	۰
مجموع	۹	۴۸

چنان که مشاهده می‌شود کاربرد کلیدواژه‌های مربوط به شاخص پافشاری بر پیشبرد برنامه هسته‌ای پس از آغاز تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی افزایش چشمگیری داشته است و توجه و تأکید مقام معظم رهبری بر این مسأله بیش از پنج برابر شده است.

جدول «۴» کلیدواژه‌های شاخص مقاومت در برابر تحریم‌ها

مجموع به کارگیری کلیدواژه	قبل از تحریم بانک مرکزی	بعد از تحریم بانک مرکزی
تحریم	۳۷	۴۶

چنان که مشاهده می‌شود کاربرد کلیدواژه مربوط به شاخص مقاومت در برابر تحریم‌ها نیز پس از تحریم بانک مرکزی افزایش یافته است.

در مجموع تحلیل محتوای کمی بیانات مقام معظم رهبری قبل و بعد از آغاز تحریم‌های بانک مرکزی نشان می‌دهد که معظم‌له، موضع‌گیری علیه غرب، در حمایت از پیشبرد برنامه‌ی

هسته‌ای ایران - که هدف عمده تحریم‌ها همین مورد است - و در زمینه‌ی مقاومت در برابر تحریم را افزایش داده‌اند.

ب) تحلیل محتوای کیفی بیانات رهبری قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی

براساس فرضیه‌ی این پژوهش، بررسی و تحلیل محتوای کیفی بیانات رهبری قبل و بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی نشانگر آن است که امضای فرمان این تحریم توسط «باراک اوباما» رئیس جمهور آمریکا باعث افزایش مواضع ضدغربی مقام معظم رهبری شده است. بدین منظور ابتدا به تحلیل محتوای کیفی دوازده سخنرانی منتخب ایشان قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی و استخراج مباحث می‌پردازیم. سپس دوازده سخنرانی منتخب ایشان پس از آغاز تحریم بانک مرکزی تحلیل محتوا شده و با مقایسه‌ی نتایج به دست آمده، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به عمل می‌آید.

۱- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی علیه غرب تا قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی توسط آمریکا، بیانات رهبری در ضدیت با غرب و در ارتباط با جمهوری اسلامی و شرایط داخلی و بین‌المللی آن حول محورهای زیر متمرکز بود:

اول- کشور علی‌رغم توطئه‌های دشمن به علت حمایت مردمی با سرعت در حال پیشرفت است آیت ... خامنه‌ای بر این باور هستند که کشور با وجود همه‌ی توطئه‌ها، فشارها و طمع‌ورزی دشمنان و از جمله آمریکا به علت حمایت و حضور مردم در حال پیشرفت سریع و پرشتاب است و دشمن که نتوانسته از این روند جلوگیری کند، مجبور به عقب‌نشینی شده است. در واقع ایشان سرمایه مردمی و پشتیبانی عمومی از نظام جمهوری اسلامی را که باعث حرکت رو به جلوی کشور شده، عامل اصلی تحریم‌ها می‌دانند:

«ما وقتی حرکت عظیم ملت ایران را از آغاز این انقلاب ... تا امروز مشاهده می‌کنیم، می‌بینیم .. ملت ایران .. به سمت اوج حرکت می‌کند، در میدان‌های گوناگون بر چالش‌های گوناگون غلبه پیدا می‌کند و دشمنان در همین مقابله و مواجهه عقب‌نشینی می‌کنند، کوتاه می‌آیند؛ ناچارند، با این حرکت، سرنوشت ملت ایران، پیروزی قطعی است» (خامنه‌ای، ۶ آذر ۱۳۹۰).

دوم- دشمن به دنبال ایجاد اختلاف در کشور و سست کردن اعتقادات اسلامی برای فراموش شدن دشمن اصلی؛ یعنی آمریکا است و بنابراین حفظ هشیاری و تقوا برای مقابله با آن ضروری است از نگاه آیت ا... خامنه‌ای جهان استکبار به سرمداری آمریکا به روش‌های مختلف تلاش می‌کند تا اذهان عمومی در کشور را منحرف کند. افزایش تفرقه و اختلاف میان مسئولان و همین‌طور میان مردم با مسئولان و سست شدن اعتقادات اسلامی به این برنامه‌ریزی دشمن کمک می‌کند و برای مقابله با آن حفظ هوشیاری و تقوا ضروری است، دیدگاهی که مبتنی بر آموزه‌های اسلامی و مبانی انقلاب اسلامی است:

«یک نقطه‌ی دیگر ... ایجاد اختلاف بین دستگاه‌های مدیریت کننده‌ی کشور است. این هم یکی از کارهای اساسی آنهاست... اختلاف سلیقه، اختلاف نظر، اختلاف عقیده در مسائل سیاسی نباید به چالش میان جناح‌های کشور، میان عناصر کشور منتهی شود ... ایجاد اختلاف عمیق، یکی از کارهای بسیار بد، بسیار بزرگ و نکوهیده است، این همان چیزی است که دشمن می‌خواهد ... یکی دیگر از قلم‌های واضح اساسی، رقیق کردن اعتقادات اسلامی و احساسات اسلامی و رسوخ دادن تفکرات الحادی و شبه‌الحادی از طرق مختلف است... کفایت برخوردار وجود دارد، منتهی بیم آن هست که ما یا غافل شویم یا مغرور شویم... باید هشیاری باشد» (خامنه‌ای، ۸ خرداد ۱۳۹۰).

سوم- افشاکگری در مورد سوابق بد تاریخی و شکست‌ها و ناکامی‌های داخلی و بین‌المللی غرب در ایران و منطقه

آیت ا... خامنه‌ای در سخنرانی‌های خود قبل از تحریم بانک مرکزی از دو جنبه، مشروعیت آمریکا و اروپا را برای دخالت در ایران و منطقه و تحمیل سیاست‌ها و الگوهای خود زیر سؤال می‌برد؛ اول از طریق یادآوری سوابق استعماری این کشورها و تاریخچه‌ی عملکرد نامناسب آنها و دیگری در قالب افشای شرایط نامناسب داخلی آنها به خصوص از نظر اقتصادی و همین‌طور شکست سیاست‌های آنها در کشورهایمانند عراق و افغانستان. طرح چنین دیدگاه‌هایی که مبتنی بر دشمن‌شناسی دقیق ایشان و شناخت رهبر انقلاب از شرایط داخلی و بین‌المللی است، به ایستادگی و مقاومت در برابر غرب مشروعیت و مقبولیت می‌بخشد و این رویه را خواستی عمومی، منطقی و پذیرفته شده در میان مردم نشان می‌دهد. به عنوان نمونه ایشان در سخنرانی خود به مناسبت سالگرد ۱۳ آبان، ضمن مرور عملکرد خصمانه‌ی آمریکا در قبال انقلاب ایران می‌فرمایند:

«جوان‌های عزیز! در این ۳۲ سال هیچ سالی نبوده است که از سوی استکبار به رهبری آمریکا و صهیونیسم، علیه ایران توطئه‌ای یا توطئه‌هایی شکل نگیرد به قصد شکست دادن ملت ایران، به قصد شکست دادن انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ... ایران اسلامی در همه‌ی این توطئه‌ها پیروز شد و آمریکا شکست خورد. بعد از این هم همین جور خواهد بود» (خامنه‌ای، ۱۱ آبان ۱۳۹۰).

رهبر معظم انقلاب در سخنرانی دیگر تحقیر تاریخی ایران توسط غرب را چنین تحلیل می‌کنند:

«در طول سال‌های متمادی، از آغاز تسلط و ورود غربی‌ها در این کشور؛ یعنی از اول قرن ۱۹ میلادی که پای غربی‌ها به ایران باز شد... دائماً به وسیله‌ی عوامل و دستیاران خودشان، با تحلیل‌های گوناگون، توی سر ملت ایران می‌زدند، ملت ایران را تحقیر می‌کردند... سردمداران رژیم پهلوی و قبل از او مکرر ملت ایران را تحقیر می‌کردند. این جور وانمود می‌کردند که اگر پیشرفتی متصور است، اگر کار بزرگی باید بشود، باید به وسیله‌ی غربی‌ها بشود، ملت ایران توانایی ندارد» (خامنه‌ای، ۸ خرداد ۱۳۹۰).

ایشان در کنار اشاره به سوابق تاریخی نامناسب غرب در ایران مشکلات جدی داخلی و بی‌اعتباری بین‌المللی غرب و به خصوص آمریکا را مورد توجه قرار داده‌اند. به عنوان نمونه ایشان در مورد شرایط بد اقتصادی آمریکا، سوء مدیریت «اوباما» و رسوایی این کشور در عراق می‌گویند:

«همین رئیس‌جمهور کنونی آمریکا هزارها میلیارد دلار را در وضعیت اقتصادی بسیار بد ر کود آمریکا از کیسه‌ی ملت آمریکا صرف کرد، برای اینکه بانک‌ها را زنده نگهدارد، صنایع اسلحه‌سازی را زنده نگهدارد، صنایع نفت را زنده نگهدارد ... لذا به مردم خودشان هم رحم نمی‌کنند. امروز ملت آمریکا در بحران اقتصادی همه‌گیر عمیق دست و پا می‌زنند، راه علاجی هم ندارند. حالا شکنجه‌گاه گوانتانامو و ابوغریب عراق و بقیه‌ی شکنجه‌گاه‌ها باز داستان جداگانه و مفصلی است» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۰).

آیت ... خامنه‌ای در سخنرانی دیگری در این مقطع دموکراسی آمریکایی و سازوکار انتخابات را در آن فاسد می‌دانند:

«اگر چنانچه نامزدها به مراکز ثروت و قدرت متصل شوند، کار خراب می‌شود، همچنان که امروز در به اصطلاح دموکراسی‌های دنیا، در آمریکا و غیر آمریکا این رسم هست،

کمپانی‌ها و پولدارها به نامزد انتخابات در ریاست جمهوری یا در انتخابات کنگره پول می‌دهند، ولی او در مقابل آنها متعهد است. آن رئیس جمهوری که با پول دستگاه‌های گوناگون و مراکز ثروت سرکار بیاید، در مقابل آنها متعهد است» (خامنه‌ای، ۱۹ دی ۱۳۹۰).

در مورد بی‌اعتباری بین‌المللی آمریکا نیز این مورد از سخنان ایشان قابل بیان است:

«اما امروز صد سند غیرقابل‌خداخته در اختیار داریم که نشان می‌دهد دولت آمریکا پشت سر ترورها و تروریست‌هایی بوده است که در ایران یا در منطقه واقع شده است. ما با این صد سند، آبروی آمریکا را در دنیا خواهیم برد. ... آمریکا در افغانستان شکست خورده است ... در مقابل ملت عراق، آمریکا شکست خورده است..... امروز در خود آمریکا، در خود کشورهای غربی، در خود نظام سرمایه‌داری و به اصطلاح لیبرال دموکراسی که هم "لیبرال" اش دروغ است، هم "دموکراسی" اش دروغ است ... اینها شکست خورده‌اند. امروز مردم آمریکا در سرتاسر ایالات آمریکا و مردم در ۸۰ کشور جهان علیه این نظام ایستادگی کردند. ممکن است مردم را سرکوب کنند، اما این آتش خاموش نخواهد شد. نمی‌توانند دفاع کنند. دستشان خالی است. دنیا جریان دیگری پیدا کرده است» (خامنه‌ای، ۱۱ آبان ۱۳۹۰).

۲- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی در جهت پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای

اوّل- مسأله انرژی هسته‌ای بهانه انجام تحریم‌هاست

نکته‌ی کلیدی که در این زمینه مورد توجه رهبر معظم انقلاب قرار دارد این است که اگر چه تحریم‌های ایران به بهانه‌ی انرژی هسته‌ای صورت گرفته، اما سابقه‌ی اجرای آن نشان می‌دهد که این مسأله بهانه است و هدف اصلی تحریم‌ها فلج کردن جمهوری اسلامی از نظر اقتصادی و زمین‌زدن نظام است. این دیدگاه، نمایانگر جلوه‌ی دیگری از دشمن‌شناسی رهبری است و مبنای حقیقی تقابل نظام استکباری با جمهوری اسلامی را برای همگان روشن می‌کند:

«سیاست استکباری، زمین‌زدن ملت ایران و نظام جمهوری اسلامی از راه اقتصاد است. تحریم‌ها گرچه بهانه‌اش مسأله انرژی هسته‌ای است، اما دروغ می‌گویند. عامل طرح مسأله تحریم‌ها، انرژی هسته‌ای نیست. شاید یادتان هست، تحریم‌های عمده‌ای که سرآغاز تحریم‌های این کشور بود، آن وقتی بود که اصلاً نامی از مسأله هسته‌ای در این کشور نبود. که حالا آن رقم معروفش که البته خیلی تحریم مهمی نبود، اما چون معروف است به تحریم "داماتو" که

کسی به این نام در کنگره‌ی آمریکا مطرح کرد و دنبالش را گرفتند، مال وقتی است که اصلاً مساله انرژی هسته‌ای مطرح نبود» (خامنه‌ای، ۲۶ مرداد ۱۳۹۰).

۳- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی در جهت مقاومت در برابر تحریم‌ها

اوّل- تحریم‌ها و توطئه‌ها نتوانسته مردم را از نظام جدا کند و در مسئولین تردید و اختلاف ایجاد کند و به همین علّت موفق نبوده است

آیت ... خامنه‌ای به دلایلی که در ادامه ذکر خواهد شد، معتقدند که تحریم‌ها به اهداف خود در زمینه‌ی ایجاد دلسردی در مردم و ایجاد تردید و دودلی و اختلاف در مسئولان نرسیده است و موفق نبوده است:

«امروز جبهه‌ی مقابل ما ... که سردمدار آن جبهه هم آمریکا و صهیونیست‌هایند، می‌گویند این تحریم‌هایی که ما بر علیه ایران تصویب و اجرا می‌کنیم .... برای این است که مردم را خسته کنیم، مردم از صحنه خارج شوند، مردم به نظام اسلامی پشت کنند. یا این کار صورت بگیرد، یا در اراده‌ی مسئولین رخنه به وجود بیاید. مسئولین در محاسبات خودشان تجدید نظر کنند. تعبیر آنها این است: می‌گویند می‌خواهیم مسئولین جمهوری اسلامی احساس کنند که هزینه‌ی تصمیم‌گیری‌های آنها بالاست .... با همه توانشان، با همه ترفندهایی که بلدند، دارند این دو کار را دنبال می‌کنند.... اشتباه کردند، هیچ کدام را نمی‌توانند انجام دهند» (خامنه‌ای، ۱۹ دی ۱۳۹۰).

دوّم- تحریم‌ها موجب اتکا به توان داخلی شده و به همین علّت سرعت پیشرفت کشور افزایش شدیدی یافته است

آیت ... خامنه‌ای در اظهارات خود یکی از دلایل اصلی شکست تحریم‌ها و در واقع یکی از مزایای مهم آن را خود اتکایی دانسته و معتقدند این وضعیت نه تنها سرعت پیشرفت کشور را کاهش نداده، بلکه آن را چندین برابر کرده است:

«گفتند بنزین را تحریم می‌کنیم .... مسئولین کشور ما، قبل از اینکه آنها دست به کار شوند، مشغول تهیه‌ی مقدمات شدند، کار به جایی رسید که در تولید بنزین کشور عزیز ما خودکفا شد. این به برکت تحریم آنها بود.... این برخورد هوشمندانه است» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۰).

ایشان در مورد افزایش مضاعف سرعت پیشرفت کشور به دنبال تحریم‌ها گفته‌اند:

«سی و دو سال است که دارند علیه ملت ایران توطئه می‌کنند. البته در هر توطئه‌ای برای ملت ایران زحمت‌افزایی کردند، اما ملت ایران پیروز شده است ... ممکن است تحریم فشاری به وجود بیاورد، اما ملت ایران را یک درجه جلو می‌برد، توانایی او را بیشتر می‌کند. به خیال خودشان علم و فناوری را بر روی جوان‌های ایرانی بستند، اما جوانان ایرانی خودشان از درون خودشان جوشیدند. امروز در زمینه‌ی علم و فناوری، پیشرفت ما نسبت به گذشته، نمی‌شود گفت دو برابر و سه برابر است، ده‌ها برابر است. مبارزه‌ی آنها به جایی نمی‌رسد» (خامنه‌ای، ۱۱ آبان ۱۳۹۰).

سوّم - حل مشکلات اقتصادی که محل تمرکز تحریم‌ها و توطئه است با جهاد اقتصادی ممکن است

آیت ا... خامنه‌ای با توجه به ماهیت اقتصادی تحریم‌ها معتقدند که غلبه بر این مشکل با توجه جدی به مباحث مختلف اقتصادی و به‌طور خلاصه از طریق جهاد اقتصادی ممکن خواهد شد. ترکیب واژه اقتصاد با کلیدواژه جهاد که برگرفته از آموزه‌های دینی و انقلابی منحصر به فرد ایران امروز است، ظرفیت‌های استثنایی نظام جمهوری اسلامی و صلابت و انعطاف‌پذیری آن برای مقابله با تهدیدهای گوناگون را به رخ دشمن می‌کشد:

«من امسال را "سال جهاد اقتصادی" اعلام کرده‌ام. این معنایش این است که ملت ایران در این برهه از زمان، جهادش به طور عمده در عرصه‌ی اقتصاد است ... جهاد اقتصادی صرفاً تلاش اقتصادی نیست ... در جهاد حضور و رویارویی با دشمن مفروض است ... جهاد اقتصادی یعنی مبارزه اقتصادی» (خامنه‌ای، ۸ فروردین ۱۳۹۰).

ایشان در سخنرانی دیگری جهاد اقتصادی را عاملی در جهت مقابله با تلاش دشمن برای ایجاد شکاف میان مردم و مسئولان دانسته و می‌فرمایند:

«امسال سال جهاد اقتصادی است ... امروز دشمن برای مبارزه با اسلام و جمهوری اسلامی بر روی مسأله‌ی اقتصاد متمرکز شده است ... برای اینکه مردم را از دولت جدا کنند، از نظام جدا کنند، فاصله و شکاف ایجاد کنند، دنبال این هستند که در مسأله‌ی اقتصادی کشور مشکل ایجاد کنند. پس جهاد اقتصادی لازم است؛ یعنی همین مبارزه، همین پیکار، منتهی جهاد گونه» (خامنه‌ای، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۰).

ایشان در سخنرانی‌های مختلف خود به شاخص‌های جهاد اقتصادی نیز به شرح زیر اشاره

کرده‌اند:

جدول «۵» شاخص‌های جهاد اقتصادی

تاریخ سخنرانی	شاخص‌های مورد اشاره برای جهاد اقتصادی
۱۳۹۰/۱/۱	ارتقای سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی کشور، کاهش فاصله در آمدی دهک‌های بالا و پایین جامعه، کاهش نرخ بیکاری، صرفه‌جویی در مصرف، مشارکت مستقیم مردم در امر اقتصاد
۱۳۹۰/۱/۸	رونق بیشتر بخش اقتصاد تولیدی متکی به دانش، عدم اسراف در مصرف، ایجاد فرهنگ کار و تلاش برای خدا، کمک به پیشرفت عدالت، حفظ محیط زیست
۱۳۹۰/۲/۷	افزایش کیفیت کالای ایرانی، افزایش مهارت‌های کارگر ایرانی، مصرف کالای داخلی توسط مردم، تقویت زیر ساخت‌های داخلی کشور
۱۳۹۰/۵/۲۶	لزوم اطلاع‌رسانی بیشتر به مردم در مورد پیشرفت‌های اقتصادی، عدم بیان مشکلات و کمبودهای اقتصادی به شکل ناامیدکننده، استفاده‌ی بالفعل از ظرفیت‌های جغرافیایی، زیرزمینی و ... ، اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، افزایش مشارکت بخش خصوصی در عرصه‌ی اقتصاد کشور، برخورد با مفسدان اقتصادی، اجرای کامل سیاست‌های حمایتی از بخش تولید، حمایت و نظارت توأمان بر صاحبان صنایع، تنظیم و کنترل دقیق واردات، جلوگیری از واردات بی‌رویه‌ی محصولات کشاورزی، بی‌نیازی از درآمد صادرات نفت برای تبدیل آن به یک حربه‌ی سیاسی، صادرات اجناس مرغوب با بسته‌بندی مطلوب و بدون تأخیر، برنامه‌ریزی جامع برای رشد بخش تعاون، معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری کشور به بخش خصوصی، شفاف‌سازی اطلاعات اقتصادی

چهارم- علیرغم تحریم‌های آمریکا، جمهوری اسلامی ایران نسبت به گذشته قوی‌تر و آمریکا نسبت به قبل ضعیف‌تر شده است

بررسی بیانات آیت ... خامنه‌ای نشان می‌دهد از نگاه ایشان و با توجه به استدلال‌های مطرح شده و ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خاص نظام، با وجود تحمیل تحریم‌های مختلف به جمهوری اسلامی ایران، در سه دهه‌ی اخیر ایران قوی‌تر و دشمن یعنی آمریکا ضعیف‌تر شده است.

«این روسیاه‌های بدمحاسبه گر خیال می‌کنند ما امروز در شرایط شعب ابی‌طالبیم. این جور نیست. ما امروز در شرایط شعب ابی‌طالب نیستیم، ما در شرایط بدر و خیبریم. .... ما تا امروز هم به قله‌های بسیاری دست پیدا کرده‌ایم. جمهوری اسلامی امروز کجا، بیست سال و سی سال قبل کجا؛ دشمنان جمهوری اسلامی، هیمنه و باد و بروت آن روزشان کجا، ضعف و انکسار امروزشان کجا» (خامنه‌ای، ۱۹ دی ۱۳۹۰).

در مجموع فراوانی هر یک از عبارات کلیدی مربوط به سه شاخص استخراج شده به شرح زیر است:

جدول «۶» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص موضع‌گیری علیه غرب در بیانات رهبری قبل از تحریم بانک مرکزی

عبارت	فراوانی
کشور با وجود توطئه‌های دشمن به علت حمایت مردمی در حال پیشرفت است	۷
دشمن به دنبال ایجاد اختلاف در کشور و سست کردن اعتقادات اسلامی برای فراموش شدن دشمن اصلی؛ یعنی آمریکا است و حفظ هوشیاری و تقوا برای مقابله با آن ضروری است	۵
افشاگری در مورد سوابق و عملکرد تاریخی بد آمریکا و اروپا در ایران	۳
افشای مشکلات داخلی و بی‌اعتباری بین‌المللی آمریکا	۳
مجموع	۱۸

جدول «۷» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص حمایت از پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای در بیانات رهبری قبل از تحریم بانک مرکزی

عبارت	فراوانی
مسأله‌ی انرژی هسته‌ای تنها بهانه‌ی اجرای تحریم‌ها بوده است	۱

جدول «۸» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص مقاومت در برابر تحریم‌ها در بیانات رهبری قبل از تحریم بانک مرکزی

فراوانی	عبارت
۲	تحریم‌ها نتوانسته مردم را از نظام جدا کند
۴	تحریم‌ها نتوانسته در میان مسئولان تردید و اختلاف ایجاد کند
۶	تحریم‌ها و توطئه‌ها موفق نبوده است
۴	تحریم‌ها باعث اتکا به توان داخلی شده و سرعت پیشرفت کشور را افزایش داده است
۵	حل مشکلات اقتصادی که محل تمرکز تحریم‌ها و توطئه- هاست با جهاد اقتصادی ممکن است
۲۱	مجموع

پ) تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی پس از آغاز تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط دولت آمریکا و امضای فرمان اجرایی آن در ۱۱ دی ماه ۱۳۹۰ نه تنها برخی مضامین و عبارات کلیدی ضدغربی قبلی در سخنرانی‌های ایشان تکرار شد، بلکه مضامین ضدغربی دیگری با محتوای متنوع تر و تندتر به آنها اضافه شد که در ادامه براساس سه شاخص در نظر گرفته شده به بررسی آنها می‌پردازیم.

۱- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی علیه غرب پس از آغاز تحریم بانک مرکزی بر تنوع و تعداد موضع‌گیری‌های رهبری علیه غرب افزوده شد و علاوه بر تکرار محورهای مطرح شده قبل از آغاز تحریم، محورهای تازه‌ی دیگری نیز به سخنرانی‌های ایشان اضافه گردید. برای جلوگیری از اطاله‌ی کلام، مثال‌ها و شرح بیشتر تنها در مورد محورهای جدید ارائه می‌شوند.

اوّل- کشور با وجود توطئه‌های دشمن به علت حمایت مردمی در حال پیشرفت است این محور قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی نیز در سخنرانی‌های مقام معظم رهبری وجود داشت.

دوم - افشاگری در مورد سوابق بد تاریخی و شکست‌ها و ناکامی‌های داخلی و بین‌المللی غرب در ایران و منطقه

آیت .... خامنه‌ای در سخنرانی‌های خود قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی هم این مسأله را در سخنرانی‌های‌شان مورد تأکید قرار می‌دادند، اما پس از آغاز تحریم بانک مرکزی توجه به این موضوع به طور چشمگیری از سوی ایشان افزایش یافته، به گونه‌ای که در هر دوازده سخنرانی مورد بررسی پس از آغاز تحریم، ایشان یا به سوابق عملکرد بد آمریکا، اروپا یا اسرائیل در ایران اشاره کرده‌اند، یا در مورد بی‌اعتباری آمریکا، اروپا یا اسرائیل در منطقه و جهان اظهار نظر نموده‌اند، یا آنکه به اعلام نکاتی در مورد شرایط داخلی بد این کشورها و به خصوص آمریکا از نظر اقتصادی پرداخته‌اند تا با تأکید بر ضعف‌ها و سوابق غیرقابل قبول تحریم‌کنندگان، قابلیت تأثیرگذاری تحریم‌ها به عنوان یک سلاح اقتصادی بر ضد نظام را زیر سؤال ببرند و افکار عمومی در داخل و خارج از ایران را متوجه توخالی بودن تهدیدات موجود بنمایند. علی‌رغم طولانی شدن مباحث این بخش ذکر نمونه‌ای از اظهارات ایشان در این زمینه برای روشن شدن موضوع ضروری به نظر می‌رسد:

«رئیس جمهوری کنونی آمریکا با شعار تغییر سرکار آمد. تغییر یعنی چه؟ یعنی وضعیتی داریم که بسیار بد است .... من می‌خواهم آن وضعیت را تغییر دهم ... ما نمی‌خواهیم این را بگوییم، خود مردم آمریکا اعتراف کردند که وضعیتشان بد است. خب، حالا این آقا آمد سرکار، آیا تغییر ایجاد کرد؟ ... امروز آمریکا پانزده هزار میلیارد دلار گرفتاری و بدهکاری دارد. این بدهکاری‌ها از تولید ناخالص ملی‌شان یا بیشتر است یا برابر تولید ناخالص ملی این کشور است. این برای یک کشور، بدبختی و گرفتاری است. آن هم که وضع سیاسی‌شان است، مجبور شدند بدون دستاورد از عراق بیرون بیایند. در افغانستان روز به روز وضعیتشان بدتر می‌شود. در پاکستان که یکی از کشورهای همراه با آنها بود، روز به روز بد نام‌تر می‌شوند. در کشورهای اسلامی، در مصر، در شمال آفریقا، در تونس، آمریکایی‌ها از آن هیمنه کاملاً ساقط شده‌اند. علاوه بر همه اینها، جنبش تسخیر وال‌استریت در خود شهرهای آمریکا به راه افتاده است. .... بنابراین آمریکا گرفتار است» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۱).

سوم - ایران از آمادگی نظامی برای مقابله با دشمن برخوردار است
پس از آغاز تحریم بانک مرکزی برای اولین بار رهبر معظم انقلاب در سخنرانی‌های خود از وجود آمادگی نظامی در کشور برای مقابله به مثل با دشمن خبر دادند. این موضع‌گیری صریح

مقام معظم رهبری که ناشی از تحولات تازه و تغییر در سطح تهدید خارجی نسبت به جمهوری اسلامی بود، به دشمن فهماند که چنین تهدیداتی نیز موجب تزلزل در مواضع اصولی نظام نخواهد شد:

«ممکن است آمریکا خطرهایی برای کشورهای دیگر ایجاد کند، ممکن است دیوانگی کنند. البته من همین جا بگویم ما سلاح اتمی نداریم، سلاح اتمی هم نخواهیم ساخت، اما در مقابل تهاجم دشمنان؛ چه آمریکا و چه رژیم صهیونیستی برای دفاع از خودمان، در همان سطحی که دشمن حمله کند، به آنها حمله خواهیم کرد» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۱).

چهارم- ایران در مبارزه با غرب قوی تر شده، در مقابل؛ غرب ضعیف تر شده و سقوط کرده است رهبر معظم انقلاب در بیانات خود پس از آغاز تحریم بانک مرکزی این نکته را مورد توجه قرار داده‌اند که با وجود همه‌ی توطئه‌ها و دشمنی‌های غرب با ایران، کشور، توانمندی بیشتری کسب کرده و نسبت به ابتدای انقلاب به مراتب قوی تر شده، اما آمریکا و اروپا و اسرائیل ضعیف تر شده و سقوط کرده‌اند:

«کشور به‌رغم دشمنی از همه‌ی ابعاد پیشرفت کرد و آباد شد ... این همان انقلابی است که آمریکایی‌ها می‌خواستند نباشد، می‌خواستند نابود شود... انقلاب روز به روز بحمد... رشد کرده . این، این طرف قضیه است. آن طرف قضیه، دولت مردان آمریکا هستند، دولت مستکبر آمریکا است. در دنیا هیچ کس نیست که شک داشته باشد در این که آمریکا در این سی سال، بیش از سی رتبه از لحاظ اقتدار و وجاهت جهانی سقوط کرده، همه این را می‌بینند و می‌دانند. خود آمریکایی‌ها به همین اقرار می‌کنند» (خامنه‌ای، ۱۰ آبان ۱۳۹۱).

پنجم- با دفاع و مقاومت قدرتمندانه با اتکا به خداوند می‌توان در برابر غرب پیروز شد آیت ... خامنه‌ای در سخنرانی‌های خود بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی با تکیه بر جهان‌بینی خاص برگرفته از مفاهیم دین مبین اسلام از پیروزی نهایی در برابر غرب در صورت دفاع و مقاومت قدرتمندانه خبر داده و لزوم ایستادگی در مقابل دشمن را چنین توضیح داده‌اند:

«وقتی یک ملت عازم و مصمم ایستاد و .. به خدای بزرگ اتکال کرد و در میدان مبارزه از جان و مال و آبرو دریغ نکرد، ولو آن ملت به قدر حریف پول ندارد، به قدر حریف سلاح ندارد، به قدر حریف پیشرفت علمی نداشته است، جمعیتش نسبت به حریف کم است، یک

صدم حریف رسانه ندارد، این ملت در بزرگترین مبارزات و سخت‌ترین مبارزات پیروز خواهد شد» (خامنه‌ای، ۱۰ آبان ۱۳۹۱).

ششم - در صورت عدم ایستادگی، راحت‌طلبی و غفلت، بی‌بصیرتی و غرور احتمال شکست از دشمن وجود دارد

رهبر معظم انقلاب در سخنرانی‌های خود هشدار داده‌اند که با وجود پیروزی‌های به دست آمده در برابر غرب، در صورت غفلت و راحت‌طلبی امکان شکست وجود دارد:

«به خود مغرور شدن و غفلت کردن از کید و مکر دشمن، خطرات بزرگی دارد. نباید مغرور شد. بنده به مسئولین همیشه توصیه می‌کنم می‌گویم قوی باشید، اما دشمن را هم ضعیف نینگارید. نباید از دشمن غفلت کرد» (خامنه‌ای، ۲۲ مهر ۱۳۹۱).

هفتم - دشمن به دنبال بی‌ثباتی نظام و ایجاد درگیری است، اما در مقابل ملت متحدتر شده است

رهبر معظم انقلاب معتقدند دشمن در تلاش است نظام را بی‌ثبات کرده و درگیری ایجاد کند، اما این اقدامات موجب اتحاد بیشتر مردم شده است:

«دشمنان ما بارها کوشش کردند که با شیوه‌های گوناگون، این ثبات سیاسی را به هم بزنند... جنگ تحمیلی، حمله دشمن، نه فقط ثبات و استقرار کشور را به هم نزد، بلکه اتحاد ملت را بیشتر کرد» (خامنه‌ای، ۲۴ مهر ۱۳۹۱).

هشتم - دشمن با استفاده از روش‌های جنگ نرم (مانند کاربرد رسانه‌های تبلیغاتی) به دنبال سست کردن اراده‌ی ملت ایران است

حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای در برخی سخنرانی‌های خود پس از آغاز تحریم بانک مرکزی، جزئیات بیشتری از شیوه‌های مورد استفاده‌ی دنیای استکبار در نبرد با جمهوری اسلامی را تشریح کرده و از جمله به این نکته اشاره کردند که دشمن با استفاده از روش‌های جنگ نرم و به خصوص از طریق رسانه‌های تبلیغاتی قصد دارد اراده‌ی مردم را در دفاع از نظام سست نماید:

«امروز جنگ نرم مطرح است... در جنگ نظامی هدف دشمن این است که مثلاً بیاید پایگاه طرف مقابل یا کشور مورد حمله را نابود کند و از بین ببرد، یا سرزمین را تصرف کند... در جنگ نرم هدف این چیزها نیست. این چیزها گاهی وسیله است برای آن هدف جنگ نرم.

در جنگ نرم، هدف آن چیزی است که در دل شماسست، در ذهن شماسست، در مغز شماسست؛ یعنی اراده‌ی شما. دشمن می‌خواهد اراده‌ی شما را عوض کند» (خامنه‌ای، ۱۶ مرداد ۱۳۹۱).

نهم - دنباله‌روی اروپا از آمریکا بر ضد ایران غیر خردمندانه و موجب منفور شدن آنها نزد ملت ایران است

آیت ... خامنه‌ای با اشاره با سوابق نه چندان بد اکثر کشورهای اروپایی (فرانسه، ایتالیا، اسپانیا) در اذهان مردم ایران، نسبت به همکاری آنها با آمریکا و تبعیت از سیاست‌های ضدایرانی هشدار داده و تنها نتیجه این کار را نفرت ملت ایران دانسته‌اند:

«همراهی اروپایی‌ها با آمریکا، در این قضیه، یک همراهی عاقلانه و خردمندانه‌ای نیست، دارند خودشان را مثل پیش‌مرگ آمریکا، قربان آمریکا می‌کنند، حماقت می‌کنند. مردم ما از خیلی از کشورهای اروپایی خاطره بدی ندارند. ما از فرانسه، از ایتالیا، از اسپانیا خاطره بدی نداریم. بله از انگلیس خیلی خاطره بدی داریم... لیکن کشورهای دیگر اروپایی نه، با این کاری که اینها دارند می‌کنند. همراهی با آمریکا ... که به نظر ما کاملاً غیر خردمندانه است، دشمنی ملت ایران را به خود جلب می‌کنند» (خامنه‌ای، ۱۹ مهر ۱۳۹۱).

۲- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی در جهت پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای

با آغاز تحریم بانک مرکزی ایران توسط آمریکا، چند نکته‌ی کلیدی در این زمینه مورد توجه رهبر انقلاب قرار گرفت.

اول- مسأله‌ی انرژی هسته‌ای بهانه‌ی اجرای تحریم‌هاست

رهبر معظم انقلاب در این مقطع هم مانند گذشته معتقدند غرب تنها مسأله‌ی انرژی هسته‌ای را بهانه‌ای برای اجرای تحریم‌ها بر ضد ایران قرار داده است. به بیان دیگر، توقف برنامه‌ی هسته‌ای موجب توقف تحریم‌ها نخواهد شد.

دوم- جمهوری اسلامی به دنبال سلاح هسته‌ای نیست و غرب هم این را می‌داند

به گفته‌ی حضرت آیت ... خامنه‌ای، غرب خود می‌داند که جمهوری اسلامی دنبال دستیابی به سلاح هسته‌ای نیست:

«این هم که می‌گویند مقابله با جمهوری اسلامی برای سلاح هسته‌ای است، دروغ است، این را ما اول با حدس بیان می‌کردیم، بعد در مذاکرات و مبادلات بین‌المللی برای ما روشن شد که آنها می‌دانند جمهوری اسلامی دنبال سلاح هسته‌ای نیست... پس ادعای اینکه این فشارها، این تحریم‌ها، این محاصره‌ها، این دشمنی‌ها و خصومت‌ها به خاطر مسأله‌ی سلاح هسته‌ای و مسأله‌ی توان هسته‌ای است، یک دروغ است، این دروغ بودن هم یک واقعیت است.»

سوم- با وجود مانع تراشی‌های غرب، ایران به فناوری پیشرفته‌ی هسته‌ای دست یافته است به گفته رهبر معظم انقلاب اسلامی، ایران توانسته با وجود همه‌ی کارشکنی‌ها و فشارها، خود به فناوری پیشرفته‌ی هسته‌ای دست یابد و لذا مانع تراشی‌ها تأثیری بر حرکت رو به جلوی نظام نگذاشته است: «در صنعت هسته‌ای پیشرفت کردیم که غنی‌سازی بیست درصد، محصول سال ۹۰ است. این غنی‌سازی بیست درصد، همان چیزی است که در سال ۸۹ آمریکایی‌ها و دیگران برای تولید آن شرط گذاشتند... با وجود این همه مشکلات.. جوانان ما گفتند خودمان درست می‌کنیم. در سال ۹۰ اورانیوم غنی شده بیست درصد را اینها برای سایت هسته‌ای تهران تولید کردند و آن را به دنیا اعلام کردند، دشمنان ما ماندند متحیر!» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۱).

چهارم- هدف از بزرگنمایی مسأله هسته‌ای انحراف افکار عمومی از مشکلات داخلی اروپا و آمریکاست

آیت... خامنه‌ای معتقدند غرب با هدف منحرف کردن افکار عمومی از مشکلات داخلی و اقتصادی اروپا و آمریکا، درصدد بزرگنمایی مسأله‌ی هسته‌ای است:

" غربی‌ها، از جمله آمریکایی‌ها، حرکت‌های دیوانه‌وار می‌کنند. مسأله‌ی هسته‌ای را بزرگ می‌کنند، برای اینکه مسائل خودشان را از نظرها بپوشانند... هدفشان این است که ذهن‌ها را، افکار عمومی را از حوادثی که در خود آمریکا دارد، می‌گذرد، از حوادثی که در خود اروپا دارد می‌گذرد... منصرف کنند. البته موفق هم نخواهند شد." (خامنه‌ای، ۱۴ خرداد ۱۳۹۱)

۳- تحلیل محتوای کیفی موضع‌گیری‌های رهبری بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی در مورد مقاومت در برابر تحریم‌ها

پس از آغاز تحریم بانک مرکزی توسط کاخ سفید، رهبر معظم انقلاب ضمن تکرار برخی مواضع گذشته خود در این زمینه، محورهای جدیدی را در این ارتباط به شرح زیر مطرح نمودند:

اول- تحریم‌ها نتوانسته مردم را از نظام جدا کند
حضرت آیت‌ا... خامنه‌ای مانند گذشته بر این نکته تأکید داشته‌اند که تحریم‌ها در هدف خود
برای جدا کردن مردم از نظام شکست خورده است.

دوم- تحریم‌ها موفق نبوده است
رهبر معظم انقلاب در چندین سخنرانی همچون گذشته بر عدم موفقیت تحریم‌ها تأکید کرده‌اند.
سوم- تحریم‌ها موجب اتکا به توان داخلی شده و به همین علت سرعت پیشرفت کشور افزایش
شدیدی یافته است

این محور نیز قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی مورد توجه رهبر معظم انقلاب بوده است.
چهارم- حل مشکلات اقتصادی که محل تمرکز تحریم‌ها و توطئه‌هاست با جهاد اقتصادی، توجه
به اقتصاد مقاومتی و همین‌طور تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه‌ی داخلی ممکن است
مانند دوره‌ی قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی، رهبر معظم انقلاب مباحث اقتصادی را برای
غلبه بر تحریم‌ها در سخنرانی‌های خود مورد توجه قرار داده‌اند و با توجه به شعار سال ۹۱ و
طرح ایده‌ی اقتصاد مقاومتی بر مبنای آموزه‌های دینی، انقلابی و قانونی، شاخص‌هایی به شرح
زیر در سخنرانی‌های ایشان برجسته شده است:

جدول «۹» شاخص‌های جهاد اقتصادی، اقتصادی مقاومتی

و حمایت از کار و سرمایه‌ی داخلی

تاریخ سخنرانی	شاخص‌های مورد توجه برای جهاد اقتصادی، اقتصاد مقاومتی و حمایت از کار و سرمایه‌ی داخلی
۹۱/۱/۱ (جهاد اقتصادی)	هدفمندی یارانه‌ها، اصلاح ساختار تولید با هدف افزایش بازدهی، مدیریت مصرف حامل‌های انرژی، پیشرفت علم و فناوری، جوان‌گرایی در صنعت، ارتباط صنعت با دانشگاه
۹۱/۵/۳ (اقتصاد مقاومتی)	توانمندسازی بخش خصوصی، کاهش وابستگی به نفت، توجه به صنایع دانش‌بنیان، مدیریت مصرف و پرهیز از اسراف، استفاده از تولید داخلی، سهمیه‌بندی بنزین، استفاده‌ی حداکثری از زمان و منابع و امکانات، عدم تصمیم‌گیری خلق‌الساعه و تغییر سریع مقررات.

کاهش نقدینگی، فعال‌تر شدن بخش خصوصی، مبارزه با مفاسد اقتصادی، حمایت از تولید ملی، فعال‌شدن واحدهای کوچک و متوسط، مدیریت دقیق منابع ارزی، مدیریت مصرف و جلوگیری از اسراف، مصرف تولیدات داخلی، حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان	۹۱/۶/۲ (اقتصاد مقاومتی)
لزوم خرید کالای داخلی برای افزایش تولید داخلی و حل مشکل بیکاری، تورم و اشتغال	۹۱/۷/۲۲ (تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه داخلی)

پنجم- لزوم حفظ وحدت در میان مسئولان در عین اختلاف سلیقه برای مقابله با تحریم‌ها و توطئه‌های دشمن

رهبر معظم انقلاب معتقدند وجود اختلاف سلیقه در میان مسئولان اشکالی ندارد، اما برای مقابله با تحریم‌ها و توطئه‌های دشمن باید وحدت را حفظ کرد و از تفرقه پرهیز نمود:

«مسئولین اختلاف سلیقه دارند، اما اختلاف سلیقه تا وقتی که به گریبان‌گیری منتهی نشود، هیچ اشکالی ندارد. همین اتحاد و این همدلی توانسته است کشور را در چشم دشمنان به عنوان یک مجموعه‌ی مقتدر، به عنوان یک کشور مقتدر حفظ کند» (خامنه‌ای، ۱ آذر ۱۳۹۱).

ششم- علت تحریم‌ها نابودی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی و سلطه‌ی مجدد غرب و منابع کشور است و دیگر مسائل از قبیل حقوق بشر و انرژی هسته‌ای بهانه‌اند

آیت‌الله خامنه‌ای در برخی سخنرانی‌های خود بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی علت تحریم‌ها را مقابله با اصل نظام جمهوری اسلامی و نابودی آن با هدف سلطه‌ی مجدد بر منابع کشور و از جمله منابع ارزان نفت و گاز دانسته‌اند و طرح ادعاهایی مانند دستیابی ایران به انرژی هسته‌ای یا نگرانی‌های حقوق بشری را تنها بهانه‌هایی برای توجیه تحریم‌ها دانسته‌اند:

«بهانه‌ی دشمنی در اوقات مختلف متفاوت است. از وقتی مسأله هسته‌ای مطرح شده است، بهانه‌ی دشمنی‌ها مسأله‌ی هسته‌ای است. البته می‌دانند و اعتراف هم می‌کنند که ایران دنبال سلاح هسته‌ای نیست.. یک روز این مسأله بهانه است، یک روز حقوق بشر بهانه است، یک روز فلان مسأله داخلی بهانه است، اما همه‌ی اینها بهانه است. مسأله‌ی اصلی چیست؟ مسأله‌ی اصلی حراست مقتدرانه نظام اسلامی از ثروت عظیم نفت و گاز در این کشور است... استکبار و قدرت‌های استکباری می‌دانند که رگ حیاتشان به نفت و گاز وابسته است.. آن روز که مجبور

باشند برای تهیه نفت و گاز امتیاز بدهند و از زور گویی دست بردارند، آن روز برای آنها مصیبت بار است» (خامنه‌ای، ۱ فروردین ۱۳۹۱).

هفتم - ملت ایران با موفقیت بر تحریم‌ها غلبه خواهد کرد

یکی از نکاتی که در سخنرانی‌های آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با تحریم‌ها به طور مکرر بیان شده، غلبه نهایی ملت ایران بر تحریم‌ها با توجه به توانمندی‌های داخلی و ناکارآمدی نظام تحریم است:

«از روی بغض و کینه‌ای که دارند، تحریم‌های غیرمنطقی می‌کنند ... ولی اینها چیزی نیست که جمهوری اسلامی نتواند اینها را حل کند... ملت ایران و مسئولین کشور از این بزرگترها و دشوارترهایش را حل کرده‌اند، اینها که چیزی نیست» (خامنه‌ای، ۱۹ مهر ۱۳۹۱).

هشتم - لزوم فعالیت شدیدتر دولت برای مقابله با تحریم‌ها

از نظر رهبر معظم انقلاب، دولت باید با گسترش دامنه‌ی فعالیت‌های خود، راهکارهای دشمن را برای تشدید تحریم‌ها از قبل شناسایی و با آنها مقابله کند. از نظر ایشان، پیشدستی دولت بر قدرت مانور نظام در برابر تحریم‌ها افزوده و مشکلات ناشی از این اقدامات خصمانه را کاهش می‌دهد: «دشمنان یک تصمیمی را می‌گیرند، ما در مواجهه با آن تصمیم مشغول فعالیت می‌شویم و اقدامی را انجام می‌دهیم، ... این کار بسیار خوب است، منتهی بهترش این است که قبل از اینکه آن تصمیم را طرف مقابل بگیرد، شما حدس بزنید آنچه را که او انجام خواهد داد. فرض بفرمایید که مشکل جابه‌جایی منابع مالی و ناشی از فروش نفت را شما از قبل هم حدس می‌زدید ... راه‌ها را از پیش آماده کنید» (خامنه‌ای، ۲ شهریور ۱۳۹۱).

نهم - تحریم‌ها امر جدیدی نیست و از ابتدای انقلاب وجود داشته است

از جمله مسائل دیگری که رهبر انقلاب در مورد تحریم‌ها مطرح نموده‌اند این است که نباید تصور کرد که تحریم‌ها پدیده‌ی نوظهوری است. پدیده‌ی تحریم از ابتدای پیروزی انقلاب توسط غرب به جمهوری اسلامی تحمیل شده و بنابراین افکار عمومی که به طور مرتب با توطئه‌هایی همچون شورش‌های داخلی، جنگ و محاصره اقتصادی و ... مواجه بوده نباید تصور کند اتفاق جدیدی افتاده است:

«از روز اول، تهدیدهایی که انقلاب و کشور با آنها مواجه بوده، دائماً پیچیده‌تر شده، هم ترور بود، هم شورش‌های قومی بود، هم جنگ بود، هم تحریم بود، هم محاصره بود، هر چه جلوتر آمدیم تهدیدها را پیچیده‌تر کردند» (خامنه‌ای، ۳ مرداد ۱۳۹۱).

دهم - عصبانیت آمریکا از موفقیت بیداری اسلامی تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران از علل تحریم‌هاست

رهبر معظم انقلاب از جمله علل اعمال تحریم‌های همه‌جانبه‌ی استکبار را علیه ایران به زانو در آوردن جمهوری اسلامی می‌دانند که الهام‌بخش بیداری اسلامی در جهان اسلام بوده و منافع صهیونیست‌ها و استکبار را به خطر انداخته است: «امروز دنیای زر و زور و استکبار ..... همه اینها در مقابل جمهوری اسلامی صف کشیده‌اند... برای اینکه این ملت را در هم بشکنند... اگر آمریکا و غرب و صهیونیسم و سرمایه‌داران و مفت‌خوران یهودی وابسته به سازمان صهیونیسم بتوانند ملت ایران را ... به زانو در بیاورند... می‌توانند به دنیا بگویند، ببینید، اینها را که ملت پیشرو بودند، ما سر جای خودشان نشانیدیم. هدف این است» (خامنه‌ای، ۱۰ اسفند ۱۳۹۱).

در مجموع، فراوانی هر یک از عبارات کلیدی مربوط به سه شاخص استخراج شده به شرح زیر است:

جدول «۱۰» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص موضع‌گیری علیه غرب در بیانات رهبری بعد از تحریم بانک مرکزی

فراوانی	عبارات
۶	کشور علی‌رغم توطئه‌های دشمن به علت حمایت مردم در حال پیشرفت است
۸	افشاگری در مورد سوابق بد تاریخی غرب در ایران
۵	افشاگری در مورد شکست‌ها و بی‌اعتباری بین‌المللی غرب
۱۱	افشاگری در مورد شرایط داخلی بد کشورهای غربی
۲	ایران از آمادگی نظامی برای مقابله با دشمن برخوردار است
۵	ایران در مبارزه با غرب قوی‌تر شده؛ اما در مقابل، غرب ضعیف‌تر شده و سقوط کرده است
۲	با دفاع و مقاومت قدرت‌مندانه و با اتکا به خداوند می‌توان در برابر غرب پیروز شد
۵	در صورت عدم ایستادگی، راحت‌طلبی، غفلت، بی‌بصیرتی و غرور؛ احتمال شکست از دشمن وجود دارد

۲	دشمن به دنبال بی‌ثباتی نظام و ایجاد درگیری است؛ اما در مقابل، ملت متحدتر شده است
۲	دشمن با استفاده از روش‌های جنگ نرم (مانند کاربرد رسانه‌های تبلیغاتی) به دنبال سست کردن اراده‌ی ملت ایران است
۱	دنباله‌روی اروپا از آمریکا ضد ایران غیرخردمندانه و موجب منفور شدن آنها نزد ملت ایران است
۴۹	مجموع

جدول «۱۱» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص موضع‌گیری در جهت پافشاری بر پیشبرد برنامه‌های هسته‌ای بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی

فراوانی	عبارات
۴	مسأله‌ی انرژی هسته‌ای بهانه‌ی اجرای تحریم‌هاست
۲	جمهوری اسلامی به دنبال سلاح هسته‌ای نیست و غرب هم این را می‌داند
۱	علی‌رغم مانع تراشی‌های غرب، ایران به فناوری پیشرفته‌ی هسته‌ای دست یافته است
۱	هدف از بزرگنمایی مسأله‌ی هسته‌ای انحراف افکار عمومی از مشکلات داخلی اروپا و آمریکاست
۸	مجموع

جدول «۱۲» فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص موضع‌گیری در مورد مقاومت در برابر تحریم‌ها بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی

فراوانی	عبارات
۵	تحریم‌ها نتوانسته مردم را از نظام جدا کند
۴	تحریم‌ها موفق نبوده است
۵	تحریم‌ها موجب اتکا به توان داخلی شده و به همین علت سرعت پیشرفت کشور افزایش شدیدی یافته است
۸	حل مشکلات اقتصادی، که محل تمرکز تحریم‌ها و توطئه‌هاست، با جهاد اقتصادی، توجه به اقتصاد مقاومتی و همین‌طور تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه‌ی داخلی ممکن است
۹	لزوم حفظ وحدت در میان مسئولان در عین اختلاف سلیقه برای مقابله با تحریم‌ها و توطئه‌های دشمن

۶	علت تحریم‌ها نابودی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی و سلطه‌ی مجدد غرب بر منابع کشور است و دیگر مسائل از قبیل حقوق بشر و انرژی هسته‌ای بهانه‌اند
۵	ملت ایران با موفقیت بر تحریم‌ها غلبه خواهد کرد
۲	لزوم فعالیت شدیدتر دولت برای مقابله با تحریم‌ها
۴	تحریم‌ها امر جدیدی نیست و از ابتدای انقلاب وجود داشته است
۳	عصبانیت آمریکا از موفقیت بیداری اسلامی تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران از علل تحریم‌هاست
۵۱	مجموع

نتیجه‌گیری

در این مقاله با تحلیل محتوای کمی و کیفی بیست و چهار سخنرانی رهبر معظم انقلاب قبل و بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی، فرضیه‌ی پژوهش - تحریم بانک مرکزی ایران توسط دولت آمریکا منجر به افزایش مواضع ضد غربی مقام معظم رهبری شده است - مورد آزمون قرار گرفت.

تحلیل محتوای کمی بیست و چهار سخنرانی یاد شده از طریق استخراج سه شاخص موضع‌گیری ضد غربی معظم‌له - موضع‌گیری علیه غرب (آمریکا، اروپا)، پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای و مقاومت در برابر تحریم‌ها - و سپس کدگذاری برای هر یک از آنها نشان می‌دهد که تعداد کلیدواژه‌های مربوط به شاخص موضع‌گیری علیه غرب بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط دولت ایالات متحده آمریکا از ۳۶۷ مورد به ۴۴۶ مورد رسیده که نشانگر افزایش ۷۹ موردی است.

در مورد شاخص‌های دوّم و سوّم، کلیدواژه‌های مربوط به دو شاخص پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای و مقاومت در برابر تحریم‌ها به ترتیب از ۹ به ۴۸ و از ۳۷ به ۴۶ مورد رسیده که نشانگر افزایش ۳۹ و ۹ موردی است.

اما تحلیل محتوای کیفی بیانات رهبری نیز نشانگر تشدید موضع‌گیری‌های ضد غربی ایشان است. بعد از آغاز تحریم بانک مرکزی در کنار تکرار اکثر محورهای مربوط به هر یک از سه شاخص (که در سخنرانی‌های قبل از تحریم نیز مورد توجه قرار گرفته بودند)، محورهای دیگری نیز اضافه گردیده که از نظر محتوایی حاوی موضع‌گیری‌های متنوع‌تر و سرسختانه‌تری هستند.

به‌عنوان نمونه، مقام معظم رهبری پس از آغاز تحریم بانک مرکزی، در بخش موضع‌گیری‌های ضد غربی، علاوه بر تکرار مضمون پیشرفت کشور علی‌رغم توطئه‌های دشمن

به علت حمایت مردمی و افشاگری‌های مکرر در مورد سوابق بد تاریخی و شکست‌ها و ناکامی‌های داخلی و بین‌المللی غرب در ایران و منطقه، برای اولین بار از آمادگی نظامی برای مقابله با دشمن خبر داده و همچنین تصریح نموده‌اند در جریان مبارزه‌ی ایران و غرب، طرف مقابل ضعیف‌تر و جمهوری اسلامی قوی‌تر شده است. تأکید بر پیروزی نهایی بر غرب در صورت اتکا به خداوند و عدم راحت‌طلبی و بی‌بصیرتی نیز از محورهای جدید ضدغربی سخنان مقام معظم رهبری پس از آغاز تحریم بانک مرکزی است. تحول دیگر در این زمینه، اشاره به تلاش‌های دشمن برای ایجاد بی‌ثباتی و درگیری داخلی با استفاده از رسانه‌های تبلیغاتی و جنگ نرم است که در عمل به افزایش اتحاد ملت انجامیده است. هشدار به کشورهای اروپایی در مورد تبعات همدستی با آمریکا بر ضد ملت ایران، نکته‌ی مهم دیگری است که پس از آغاز تحریم بانک مرکزی مورد توجه آیت الله خامنه‌ای قرار گرفته است.

در محور دوم، آغاز تحریم بانک مرکزی موجب شده، آیت الله خامنه‌ای علاوه بر تکرار مواضع قبلی در مورد پیشبرد برنامه‌ی صلح‌آمیز هسته‌ای، (مسأله انرژی هسته‌ای بهانه اجرای تحریم‌هاست و غرب خود می‌داند ایران به دنبال سلاح هسته‌ای نیست) به این نکات هم پردازند که با وجود مانع‌تراشی‌های غرب، ایران به فناوری پیشرفته‌ی هسته‌ای دست یافته و هدف از بزرگنمایی مسأله‌ی هسته‌ای، انحراف افکار عمومی از مشکلات داخلی اروپا و آمریکاست.

سرانجام در سوّمین محور یعنی مقاومت در برابر تحریم‌ها، قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی این نکات بیان شده که تحریم‌ها نتوانسته مردم را از نظام جدا کند، مؤفق نبوده و موجب اتکا به توان داخلی و افزایش شدید سرعت پیشرفت کشور شده است. اما پس از آغاز تحریم بانک مرکزی، علاوه بر تکرار مجدد مضامین بالا، بارها بر لزوم جهاد اقتصادی، توجه به اقتصاد مقاومتی و تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه داخلی برای حل مشکلات اقتصادی تأکید شده است. حفظ وحدت در میان مسئولان و فعالیت شدیدتر دولت برای مقابله با تحریم‌ها ضروری دانسته شده، به این نکته کلیدی پرداخته شده که علت تحریم‌ها نابودی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی و سلطه مجدد غرب بر منابع کشور است و دیگر مسائل از قبیل حقوق بشر و انرژی هسته‌ای بهانه‌اند، تحریم‌ها امری قدیمی که از ابتدای انقلاب وجود داشته توصیف و غلبه بر آن قطعی دانسته شده و سپس عصبانیت آمریکا از موفقیت بیداری اسلامی تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران از علل تحریم‌ها ذکر شده است.

در مجموع، فراوانی عبارات کلیدی مربوط به شاخص موضع‌گیری علیه غرب، پافشاری بر پیشبرد برنامه‌ی هسته‌ای و مقاومت در برابر تحریم‌ها به ترتیب از ۱۸، ۱ و ۲۱ مورد در قبل از آغاز تحریم بانک مرکزی، به ۴۹، ۸ و ۵۱ مورد پس از آغاز این تحریم افزایش یافته است. مجموع این یافته‌ها فرضیه‌ی اولیه‌ی این پژوهش در مورد افزایش مواضع ضدغربی مقام معظم رهبری را بعد از تحریم بانک مرکزی ایران توسط آمریکا تأیید می‌کند.

باید توجه داشت که پژوهش پیش‌رو به هیچ‌وجه به تحلیل گفتمان مواضع رهبری در قبال غرب نمی‌پردازد. از این‌رو، نمی‌بایست افزایش و یا کاهش مواضع ضدغربی ایشان در قبال غرب را به معنای تغییر در اصول مواضع‌شان تفسیر نمود؛ زیرا بررسی اصول مواضع ایشان نیاز به انجام یک تحقیق مستقل دارد. باید توجه داشت مرور موضع‌گیری‌های نقل شده‌ی مقام معظم رهبری نشان می‌دهد، مواضع ایشان در مورد تشدید تحریم‌ها و ایستادگی در این زمینه، مبتنی بر سه آموزه اساسی شکل‌دهنده نظام جمهوری اسلامی ایران یعنی دین مبین اسلام و آموزه‌های فقه سیاسی شیعه، مبانی انقلابی و در نهایت قوانین و اصول قانون اساسی است. بنابراین، این موضع‌گیری‌ها بر مبنای یک بینش و سنت فکری عمیق و ریشه‌دار صورت گرفته و به همین علت از انعطاف و کارآیی لازم برخوردار می‌باشد. مزیت این امر، به حداقل رساندن تأثیرگذاری منفی تحرکات خصمانه ایالات متحده آمریکا و کشورهای هم‌پیمان آن بر نظام جمهوری اسلامی و در عین حال حفظ انعطاف‌پذیری و پویایی لازم برای مقابله با تأثیرات منفی اقداماتی همچون تحریم‌های گسترده اقتصادی و از جمله تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران است. کاربرد این منطق در برخورد با غرب (که ریشه‌ها و سوابق اجتماعی و تاریخی آن نیز مورد توجه مقام معظم رهبری بوده)، ضمن کاهش اثرات مخرب مادی و معنوی ناشی از تحریم‌ها، درک و پذیرش عملکرد رهبری نظام در مواجهه با این فشارها را برای افکار عمومی آسان‌تر کرده و در عین حال به افزایش پویایی و نشاط جامعه، مقاومت عمومی در برابر تحریم‌ها و به شکست کشاندن نهایی آن منجر می‌شود.

منابع

فارسی

- علیخانی، حسین، (۱۳۸۶)، تحریم ایران: شکست یک سیاست، ترجمه‌ی محمد متقی‌نژاد، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- جامعه‌ی خبری تحلیلی الف، (۶ فرودین ۱۳۹۲)، «نمودار نرخ تورم سال ۹۱»، (دسترسی در ۱۵ فروردین ۱۳۹۲).
<http://alef.ir/vdcf00dyxw6dcta.igiw.html?182520>
- سایت خبری تحلیلی فرارو، (۲۰ بهمن ۱۳۹۱)، «برآورد بانک مرکزی از نرخ تورم در سال ۹۱»، (دسترسی در ۱۲ اسفند ۹۱).
<http://fararu.com/fa/news/140851/%D8%A8%D8%B1%D8%A2%D9%88%>
- خامنه‌ای، سید علی (۱ فروردین ۱۳۹۰)، «بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7898>
- خامنه‌ای، سید علی، (۸ فروردین ۱۳۹۰)، «بیانات در جمع مهندسان و کارگران صنعت نفت»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7934>
- خامنه‌ای، سید علی، (۳ اردیبهشت ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار هزاران نفر از مردم استان فارس»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=7991>
- خامنه‌ای، سید علی، (۷ اردیبهشت ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار هزاران نفر از کارگران سراسر کشور»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8021>
- خامنه‌ای، سید علی، (۸ خرداد ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8120>
- خامنه‌ای، سید علی (۱۴ خرداد ۱۳۹۰)، «بیانات در بیست و دومین سالگرد امام خمینی (ره)»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).
<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8146>
- خامنه‌ای، سید علی، (۹ تیر ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار مسئولان نظام در روز عید مبعث»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۶/۱۰/۱۳۹۱).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8267>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۲۶ مرداد ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8474>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۱ آبان ۱۳۹۰)، «بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان به مناسبت ۱۳ آبان»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8849>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۶ آذر ۱۳۹۰)، «بیانات رهبر انقلاب در دیدار ائتشار نمونه‌ی بسیج سراسر کشور»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=8905>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۹ دی ۱۳۹۰)، «بیانات رهبر انقلاب اسلامی در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9019>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۰ بهمن ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9063>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۰ اسفند ۱۳۹۰)، «بیانات در دیدار ائتشار مختلف مردم، خانواده‌ی شهدا و ائتشار گران در آستانه انتخابات مجلس نهم»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۰/۱۶).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9194>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱ فروردین ۱۳۹۱)، «بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۹۱»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9271>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۴ خرداد ۱۳۹۱)، «بیانات در مراسم گرامی‌داشت بیست و سومین سالگرد رحلت حضرت امام خمینی (ره)»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9478>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۳ مرداد ۱۳۹۱)، «بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9581>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۶ مرداد ۱۳۹۱)، «بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانشجویان»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9609>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۲۹ مرداد ۱۳۹۱)، «بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی به مناسبت روز عید سعید فطر»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9666>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۲ شهریور ۱۳۹۱)، «بیانات در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9693>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۹ مهر ۱۳۹۱)، «بیانات در اجتماع بزرگ مردم بجنورد»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9952>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۲۲ مهر ۱۳۹۱)، «بیانات در اجتماع مردم اسفراین»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9975>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۲۴ مهر ۱۳۹۱)، «بیانات در اجتماع مردم شیروان»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=9989>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۰ آبان ۱۳۹۱)، «بیانات رهبر انقلاب در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان در آستانه‌ی روز ملی مبارزه با استکبار جهانی»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=10113>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱ آذر ۱۳۹۱)، «بیانات رهبر انقلاب در دیدار جمعی از بسیجیان و فعالان طرح شجره‌ی طیبه‌ی «صالحین»»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=10151>

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۰ اسفند ۱۳۹۱)، «پیام رهبر معظم انقلاب به کنگره بزرگداشت علامه سید نعمت‌الله جزایری»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، (دسترسی در ۱۳۹۱/۱۱/۵).

<http://www.leader.ir/langs/fa/index.php?p=bayanat&id=10362>

انگلیسی

- Cohen, Ariel, Phillips, James and Graham, Owen (2011), "Iran's Energy Sector: A Target Vulnerable to Sanctions, backgrounder", The Heritag Foundation, No 2508, 14 Feb., 1-14.

- Noi, Aylin Unver (2005), "Iran's Nuclear Programme: The EU Approach to Iran in Comparison to the US' Approach", Perceptions, Spring, 79-102